

Єрохіна Наталія Василівна

магістрантка кафедри педагогіки

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Ерохина Наталья Васильевна

магистрантка кафедры педагогики

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки

Erokhina Natalia

magistrantka Department of Pedagogy

Eastern Lesya Ukrainka National University

РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ РОБОТІ З ДОШКІЛЬНИКАМИ

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСТВА ВОСПИТАТЕЛЯ В УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ С ДОШКОЛЬНИКАМИ

THE DEVELOPMENT WORK OF THE TEACHER IN EDUCATIONAL WORK WITH PRESCHOOL CHILDREN

Анотація. Досліджено теоретичні та практичні аспекти творчих здібностей вихователя у навчально-виховній роботі з дошкільниками.

Ключові слова: вихователь, творчість, творчі здібності, творчість вихователя.

Анотация. Исследованы теоретические и практические аспекты творческих способностей воспитателя в учебно-воспитательной работе с дошкольниками.

Ключевые слова: воспитатель, творчество, творческие способности, творчество воспитателя.

Abstract. The theoretical and practical aspects of the creative abilities of the teacher in educational work with preschool children.

Keywords: teacher, art, creativity, art educator.

Однією з найважливіших особливостей творчості педагога є те, що об'єкт його праці — дитина повсякчас змінюється, завжди новий, сьогодні не той, що вчора.

Наша праця — формування людини, і це покладає на нас особливу відповідальність, яку ні з чим не зіставиш.

В. Сухомлинський

Життя в епоху науково-технічного прогресу стає все різноманітніше і складніше. Розвиток української держави зумовлює необхідність виховання нового типу особистості з високим рівнем духовності і культури, спроможної самостійно приймати нестандартні рішення, здійснювати вільний вибір, творчо мислити, гнучко реагувати на зміни обставин і самій їх творити.

Професія вихователя — вкрай важлива й відповідальна, а відтак висуває до особистості також особливі вимоги. Це глибока любов до дітей і колосальне терпіння, позитивне ставлення до життя і доброзич-

ливість, тактовність і прагнення постійно вчитися, ерудованість і здатність до творчості. Це вміння винаходити в процесі повсякденної професійної діяльності щось нове, комбінувати й видозмінювати, адаптувати відоме до вікових та індивідуальних особливостей конкретної дитини. Саме тому в дошкільних навчальних закладах мають працювати творчі, віддані своїй справі люди, здатні натхненно працювати на користь кожної дитини.

Різні дослідники питання творчості розглядають у різних ракурсах. Так, Д.Б. Богоявленська [1] вважає, що власне творчість починається там, де перестає

бути тільки відповіддю, тільки рішенням поставленого завдання. Тобто, там, де самоцінним являється сам процес діяльності, а не лише результат. Таку ж точку зору мають Л. А. Гапоненко [3] та А. Н. Лук [5], вони вважають, що творчість — це факт нестандартного рішення простого завдання, здатність побачити те, що не вкладається в рамки раніше засвоєного.

За Гурець Н.Т [4] творчість — це діяльність людини, спрямована не тільки на творення нових за змістом та формою матеріальних та духовних цінностей, але як твердить О. О. Борисова [2] й на розвиток самої особистості. Творчість забезпечується посиленою діяльністю особистості, тобто її цілеспрямованою активністю. Творчість — похідне інтелекту, заломленого через мотиваційну структуру.

Сьогодні у науковій літературі творчість визначається як діяльність, кінцевим результатом якої є створення якісно іншого, що вирізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю (при цьому зазначається, що творчість специфічна для людини, тобто завжди передбачає творця суб'єкта творчої діяльності). Так В. А. Цапок [9], досліджуючи філософські аспекти творчості, стверджує, що творчість сприяє розвитку особистості, її самореалізації в процесі створення матеріальних і духовних цінностей.

Вивчення вікових особливостей творчих здібностей, креативності, обдарованості залишається актуальним сьогодні, про що свідчать дослідження таких науковців, як Ю. Бабаєвої, Н. Лейтеса, О. Матюшкіна, В. Панова, М. Подд'якова, О. Яковлевої та ін.

Поняття творчість педагога здебільшого вживається, коли йдеться про впровадження інноваційних ідей у педагогічну діяльність. Отже, творчість вихователя — це здатність винаходити в процесі повсякденної професійної діяльності щось нове, комбінувати й видозмінювати, адаптувати відоме до вікових та індивідуальних особливостей кожної дитини; гнучкість у виборі адекватних засобів впливу на малюка; пошук нестандартних способів розв'язання освітніх завдань; оригінальне доцільне застосування засобів стимулювання творчої ініціативи вихованців та їхньої пізнавальної активності.

Іншими словами, педагогічна творчість — засіб і водночас результат діяльності вихователя у подоланні себе вчорашнього, процес оновлення, вдосконалення у професійній діяльності.

Психолог Т. О. Піроженко [6] зазначає: кожний педагог, кожна група і кожна окрема дитина переживає, усвідомлює і проявляє творчий процес своєрідно, що зайвий раз доводить неможливість застосування одного універсального підходу до розвитку дітей. На думку С. П. Тищенко [8], творення особистості вихо-

ванця й самотворення педагога — сторони єдиного процесу й нерозривні, як рух правої й лівої ноги при ходьбі.

У сучасному словнику з педагогіки [7] педагогічна майстерність визначається як висока і постійно удосконалююча ступінь оволодіння певними видами діяльності. Згідно з цим визначенням сутність педагогічної майстерності педагога — вихователя виражається у доведенні до високого ступеня досконалості виховної умілості, яка відображає особливе відшліфування методів і прийомів застосування психолого-педагогічної теорії на практиці, завдяки чому забезпечується висока ефективність виховного процесу.

На основі аналізу наукового фонду досліджуваної проблеми можна визначити такі основні напрями творчої діяльності вихователя:

- щоденне моделювання процесу взаємодії вихователя з дітьми, в тому числі, складання змістовних календарних планів освітньої діяльності з вихованцями;
- удосконалення відомих та розробка нових педагогічних методів і прийомів, активне використання їх у роботі з дітьми;
- систематичне оновлення і збагачення ігрового та розвивального середовища в групі;
- пошук неординарних форм роботи з дітьми (цікаві мандрівки, заняття-розваги, пошукова діяльність та експериментування, гурткова робота тощо);
- опанування та упровадження сучасних прогресивних педагогічних технологій та ідей у практику роботи з дошкільниками;
- вибір ефективних засобів стимулювання творчої активності дітей та їхніх батьків;
- оригінальне розв'язання проблем методичного характеру (підготовка консультації, виступу на педраді; розробка конспекту нетрадиційного заняття чи розваги; творчий звіт тощо).

Сучасний вихователь має чітко усвідомити цінності освіти та виховання, бути здатним до розуміння і сприйняття різних думок, напрямів, течій, творчо втілювати нові ідеї. Компетентному фахівцю мають бути притаманні принаймні три відмінні якості:

- ефективність на робочому місці (продуктивність, якість, здатність до змін, внесок у досягнення загальних цілей дошкільного навчального закладу);
 - мобільність у процесі самовдосконалення;
 - розвиток персональних рис і загальних ключових навичок, необхідних для успішної роботи з дітьми.
- Для цього йому слід забезпечити свободу дій і незалежність у використанні конкретних методик, стимулювати прагнення до змін, сприяти розвитку творчого інноваційного потенціалу, високого культурно-естетичного рівня освіченості.

До творчості вихователя може спонукати:

1. Готовність до творчості в професійній діяльності, його активна життєва позиція.
2. Професійна потреба в оволодінні секретами майстерності.
3. Прагнення вийти за межі умовностей та консервативних правил.

Загальновідомо: у активного, творчого педагога і діти творчі. Він знає міру в тому, що дітям потрібно показати, а що вони самі мають відкрити під його керівництвом. Занадто поширені пояснення, виклад готових істин, пропонування зразків для запам'ятовування чи копіювання — все це не сприяє саморозвитку дитини, реалізації її творчих нахилів. Активність дитини, зокрема і творча, формується за умови підтримки дорослим її ініціативи. Численні ж заборони й негативні оцінки гальмують пізнавальну активність та розвиток творчих здібностей дошкільника. Варто пам'ятати, що продуктами творчості вихователя є не лише результати творчої діяльності у вигляді конспекту, нового дидактичного матеріалу чи гри, методичної розробки тощо, а й результати творчої співпраці з вихованцями: художній виріб, придумана казка, інсценована ситуація, розіграна роль персонажа у виставі, конструкторська споруда та інше.

Тобто, про рівень професійної майстерності вихователя та його творчий потенціал можна судити, виходячи із кількості в групі творчих дітей. На це вказують їх відповіді на заняттях, роботи з образотворчої діяльності, розповіді дітей з власного досвіду, створені казки, небилиці, загадки, конструкції з будматеріалу, виконані ролі в сюжетно-рольовій грі тощо.

Отже, педагогічна майстерність — це діяльність педагога на рівні зразків і еталонів, відпрацьованих у практиці і вже описаних в методичних розробках і рекомендаціях. Майстерність педагога прямо не пов'язана зі стажем його роботи. На відміну від майстерності педагогічна творчість — це завжди пошук і знаходження нового: або для себе (виявлення педагогом варіативних нестандартних способів вирішення педагогічних завдань), або для себе і для інших (створення нових оригінальних підходів, окремих прийомів, перебудовують відомий педагогічний досвід).

Кожен педагог продовжує справу своїх попередників, так чи інакше перетворює педагогічну дійсність, але тільки педагог-творець активно бореться за кардинальні перетворення і сам у цій справі є наочним прикладом.

Література

1. Богоявленская Д. Б. «Субъект деятельности» в проблематике творчества / Д. Б. Богоявленская // Вопросы психологии. — 1999. — № 2. — С. 35–41.
2. Борисова О. О. Формування творчих здібностей молодших школярів у процесі музичної навчально-ігрової драматизації: Автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук / Український державний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. — К., 1994. — 20 с.
3. Гапоненко Л. А. Психологические аспекты развития творческой личности будущего учителя / Л. А. Гапоненко // Формирование активной, творческой личности в учебном процессе школы и вуза / под ред. В. К. Буряка и Л. В. Кондрашовой. — Кривой Рог: КрГПИ, 1996. — С. 90–99.
4. Гурець Н. Т. Педагогічні умови розвитку творчої активності молодших школярів у гуртковій роботі: Автореф. дис. канд. пед. наук / Н. Т. Гурець. — Харківський держ. пед. університет ім. Г. С. Сковороди. — Харків, 1994. — 25 с.
5. Лук А. Н. Психология творчества / А. Н. Лук. — М.: Наука, 1978. — 128 с.
6. Піроженко Т. О. Інноваційна психолого-педагогічна діяльність: нові підходи / Т. О. Піроженко // Дошкільне виховання. — 2002. — № 1.
7. Современный словарь по педагогике / [сост. Рапацевич Е. С.] — Мн.: «Современное слово», 2001. — 928 с.
8. Тищенко С. П. Розвиток здібностей у контексті самореалізації зростаючої особистості / С. П. Тищенко // Актуальні проблеми психології. Том IV: Психолого-педагогічні основи розвитку особистісного потенціалу дитини в сучасному суспільстві: зб. наукових статей / за ред. С. Д. Максименка, С. О. Ладивір — К., 2006. — С. 89–102.
9. Цапок В. А. Творчество (Философский аспект проблемы) / В. А. Цапок. — Кишинев, 1989. — С. 7.